

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis In Qvatuor Partes Distributæ Pars ...

In qua de Virtutibus in Communi, & Theologicis, Fide, Spe & Charitate, nec
non Virtutibus Cardinalibus, præsertim Justitia & Jure, ac Religione
ceterisq[ue] annexis, & Vitiis Oppositis in particulari breviter & dilucidè
tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1663

Quæst. I. Quid Emptio venditio, & quibus modis ineatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72941](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72941)

DISPUTATIO QUARTA.

De Emptione-venditione, Censibus & Societate.

QUESTIO I.

Quid Emptio-venditio, & quibus modis inest?

1. Quid Emptio-venditio.

Quid mercis, quid pretium.

In principio sola permutatio ratio contractus.

Cuius quomodo ipsa Emptio-venditio.

Pecunia veterum quomodo.

Hodie utrum numerum.

2. Contractus hic perficitur consensu. Traditio vel adheredatio qui requiritur.

EMPTIO-VENDITIO est contractus, quo merx per mutuum consensum pro pretio commutatur. Involvit tamquam partes Emptionem, quae tenet se ex parte offerentis pretium, & Venditionem, quae tenet se ex parte offerentis mercem. Porro mercis nomine intelligitur quaevis res pecuniâ aestimabilis. Pretium autem idem est quod moneta, sive pecunia propriè dicta, quam numeratam vocant (non autem res alia, quae loco pretii daretur, & nomine pecuniae generatim venit *L. 178. ff. de verb. signif.*) numerata, quae est mensura ceterarum rerum, quae in contractus humanos veniunt; cum ceterarum incerta esse solet

aestimatio. In principio quidem homines permutacione (quae genus est hujus contractus, eisdemque originem dedit, juxta *L. 1. ff. de contrah. Empt.*) utebantur, quâ vinum tritico, oleum melle, bos equo &c. prout quisque hæc vel illâ re indigebat, commutabatur. Sed propter rerum inaequalitatem, & quia frequenter unus non indigebat re alteri superflua, inventa seu inducta est, ad maximum commodum societatis humanae, materia, quae formâ publicâ insignita haberet determinatum valorem, essetque pretium ceterarum rerum: quam pecuniam vocarunt, sive quod Veterum substantia in pecudibus ferè poneretur, sive quod propterea pecudis forma primò signata fuerit. Et quidem Veteres aude & signatum æs appendere, eoque appenso res ceteras aestimare solebant. Deinceps autem coepit numerari, ut idcirco dicatur, pretium consistere in pecunia numerata. Indeque orta prærens permutacionis species, nomen quoque speciale atque adeò rationem contractus nominati sortita. Vide *Calepinum V. Nummus & V. Pecunia.*

Perficitur consensu *Instit. de oblig. ex consensu*, seu simul atque de pretio convenerit, ut habetur *Instit. de Emptione & Vendit. in princip.* Ut proinde non detur locus poenitentiae. Et si dominii translatio prærequirat traditionem ex jure civili, quae est finale complementum ejusdem contractus, *L. Traditionibus C. de pactis.* Et quidem in re immobili moribus nostris ad hoc requiri-

tur adheredatio coram magistratu, uti aliàs dictum.

Hinc colligi potest, quid agendum, si eadem res duobus successivè sit vendita. Nam si neutri sit tradita, est prioris emptori tradenda, cum posteriori uti sine injuria vendi, sic nec tradi possit. Idem est, si dubium sit, utri prius sit tradita: cum in dubio jus prioris præsumatur melius. Nisi tamen posterior numerasset pretium: tunc enim præsumeretur prius huic fuisse tradita. Si denique posteriori & bonæ fidei emptori sit tradita, hujus jus est potius, veluti in re, cum prioris sit tantum ad rem; juxta dicta *Tract. prac. d. 9. 2. in fine.* Nisi fortasse sit casus, quo traditio non requirebatur in priori contractu ad translationem dominii, vel quo res foret priori hypothecata, vel quo contractus posterior fuisset ratione doli seu malæ fidei in emptore irritus, aut rescindendus. Præmissa cum proportione locum habent in donatione & aliis contractibus. Vide *Lessium, Molina, Castro Palao disp. 5. p. 27. & alios.*

Consensus porro, quo perficitur hic contractus, intelligitur purus & absolutus, circa obligationem scilicet de præsentibus. Cujus defectu, si ex placito partium fuerit adherenda scriptura, contractus non est perfectus antequam in scripturam seu instrumentum sit redactus; sic ut antè licet impunè poenitere, nisi quid arrhæ nomine datum sit; quod amittitur, aut duplum restituitur.

Interdum etiam apponitur conditio futura, quâ perficente est obligatio expectandi conditionis eventum, eâ autem eveniente perficitur contractus citra novum consensum. Distinguunt autem Doctores passim duplicem conditionem, unam casualitatis, quae non subditur potestati Contrahentis, v.g. si merces ex India venerint, si orta puella nuperit &c. alteram potestativam, quæ subjacet contrahentis, cui insungitur, potestati, v.g. si officium mihi resignaverit. Inter quas eam statuunt differentiam, quod prior sic suspendat perfectionem contractus, ut tamen eâ impletâ contractus retrotrahatur ad diem celebrati contractus: secus sit de altera; quasi nempe ea sit aut præsumatur mens contrahentium: tamen si quocumque possint aliud velle & exprimere. De quo post alios *Castro Palao disp. 7.*

Consensus contrahentium liber esse debet: sic ut nemo compelli possit talem contractum inire per se loquendo. Potestas tamen publica potest interdum ad eum compelli ob bonum commune, non solum in

3. Quid agendum, si res eadem duobus successivè sit vendita.

4. Consensus contractus perfectus quando sit.

Quid potestati contrahentis, quæ non subditur potestati.

Ad compelli potest talem contractum inire per se loquendo.

poenam delicti, sed etiam citra culpam. Sic in annonæ caritate coguntur mercatores vendere frumenta eo, saltem pretio, quod seclusâ suppressione seu detentione esset iustum. Et ob periculum obfessionis coguntur cives emere victualia necessaria. Item quæ ob periculum necessitatis respública cõemere, eâ cessante aut non eveniente potest in subditos dividere ab iisdem iusto pretio emenda. Denique cogi quis potest saltem à supremo Principe (de inferioribus, in calu solius utilitatis, & non merè necessitatis, negat Covarruvias L. 3. var. c. 14. in fine videndus: est alii potius indistinctè asserant, seclusâ nimirum restrictione seu limitatione per Principem factâ) ad vendendam domum necessariam construendo templo, hospitali &c. vel viæ publicæ.

6. Qualiter requiratur determinatio pretii, ut venditio subsistat.

Præterea debet consensus, ne sit nullus, ferri in determinatum pretium *Instit. de Empt. & Vendit. §. 1.* idque quantitate vel ab initio expressâ, vel aliter satis designatâ, v. g. si dicatur, dabo quantum emisti, vel quantum in marsupio habeo; vel si in arbitrium tertii nominati v. g. Pauli sit relicta determinatio pretii, *Instit. sup.* Secus est, si relinquatur arbitrio alterius contrahentium, ne sit in eius arbitrio, an sit obligatus *L. In venditio 13. Code contrab. empt.* Quod si nominatus nolit aut non valeat æstimare, cõcõdit cõtractus *Instit. sup. & L. fin. C. de contrab. empt.* Si malè arbitretur, per iudicem reducetur ad arbitrium boni viri. Si nulla persona sit expressâ, nulla est emptio ob incertitudinem. Quæ tamen cessat iuxta communem sententiam (quæ & in foro obtinet, ac præsertim inter mercatores vigere dicitur) casu quo determinatio pretii committatur duobus peritis æstimatoribus utrimque eligendis, nisi nonnulli secus sentiant.

7. Quam vendi possit.

Materia hujus contractus (sine qua ipse utique non subsistit) est quælibet res, quæ humano subjacet commercio, sitque pretio æstimabilis, nec specialiter prohibita est vendi; uti sunt bona tam mobilia, quam immobilia, actiones. Immo & res futura, si præterea extiterit: quæ conditio inest, sic ut aliâ venditio corruat tanquam ab initio nulla, si spes concepta sit ex causâ merè naturali, uti contingit circa fructus agri vel fetus arborum. Si autem pendeat à causa fortuita, spes præterea vendi censetur, etsi nil subsequatur, v. g. si vendatur jactus reus, captus avium &c. etsi enim nil captum fuerit, pretium tamè solvendum est, nisi tamen per venditorem steterit *L. 8. ff. de contrab. Empt.* Verùm si emptor satis indicet, potest etiam loco mercis statuere non tam spem fortunæ, quam res ipsas, v. g. emere doli pisces qui capiuntur: è contrâ emere solam presentem spem casus seu fructuum naturalium, si ve sequantur, si ve non.

8. Quæ vendi nequeant.

Vendi autem non possunt ea, quæ sunt extra humanum commercium, uti sunt beneficia, resque aliæ spirituales; homo item

liber, exceptis certis casibus. Ex constitutione quoque Juris Cæsarei vèdi nequeunt officia civilia. De quo postea. Possunt præterea per se iura regionum quædam esse ordinationes circa venditionem mercium certis personis, aut in certis locis non faciendam. Rei alienæ Emptio-venditio non generat obligationem, si uterque sciat esse alienam, aut etiam si emptor: secus si uterque vel emptor ignoret *L. 34. §. 2. & præsertim 3. ff. de contrab. empt.* Nisi emptor gerat negotium domini, intendens ei restituere, mediante transactione super negotio gesto.

9. Qui emere vendere possint.

Contractum hunc inire possunt, qui dominium & administrationem rerum suarum habent, seclusâ speciali inhibitione, quæ Nonnullis in iure facta est. Sic tutor non potest emere bona pupilli, quemadmodum nec reliqui res, quas administrant, *L. 34. in fine, & L. 46. ff. de contrab. Empt.* nisi tutor palam & bonâ fide emat *L. 5. C. de contrab. Empt.* Et quamvis Papon apud Christinum in consuet. Mechl. Tit. 7. art. 2. n. 5. dicat semper præsumi fraudè, etiamsi cum decreto actum sit; ipse tamen Christinum addit, scire & vidisse se contrariam sententiam in hisce regionibus passim, ut magis communem, in dubio servari, & quam plurimis sententiis in iudicio contradictorio confirmatam esse.

Quando tutor possit emere bona pupilli.

An autem & quando sine consensu populi seu procerum possint Reges alienare bona & res regis dignitatis, vide apud Covarruvias in C. Quamvis pactum parte 2. §. 2. Et novissimè hanc materiam elucidat Anselmo in Triboniano Belgico c. 23. §. 8. & seqq.

De alienatione Provinciarum vel domaniorum per Principes, remissivè.

A reliquis contractibus, etiam onerosis, facile est distinguere Emptionem-venditionem, qui vel non perficiuntur consensu, vel saltem non consistunt in commutatione mercis & pretii. Solum difficultatem habere possent, quod locatio-conductio censeferi queat vera venditio, non quidem rei, sed usus ejusdem. Sed quamvis à parte rei usus ibi vendi videatur pro pretio: quia tamen non ita usus, quam ipsa res utenda est id, quod conceditur & proponitur in contractu, censetur esse ejusdem locatio. Ut taceam non necessariò semper intervenire juxta plures Doctores in locatione pecuniam numeratam. De qua postea.

10. Qui differantur contractus à reliquis.

Dividi solet Emptio-venditio in economicam, quæ fit ad sublevandam necessitatem privatam: Politicam, quæ ad sublevandam necessitatem communem populi: & lucrativam, quæ aliquid emitur, ut in eadem substantia carius vendatur, eaque est propriè negotiatio. Quæ tamen generaliter etiam complectitur aliam lucrosam permutationem rerum, eò quod mercatores quoque mediantibus aliis permutationibus, puta cambiis, negotientur & lucrum captent. Estque negotiatio per se licita, imo si lucrum intentum referatur ad honorem

11. Quæ sint lex venditio.

Quid negotiatio.

An licita.

stam vitæ sustentationem, bonam reipublicæ, aliumve honestum finem, erit bona, suppositâ semper æquitate ipsius lucri; quæ in cæcis titulis fundari potest.

12. *Qualiter clericis & monachis interdicitur.*
Nihilominus monachis & clericis, qui sacris sunt initiati (plerique Doctores cum *Lugo d. 26. s. 3. n. 26.* his accensent proventus de sufficienti beneficio, quorum mercator conquæstus idcirco post mortem cedunt, spolio juxta Bullas Pontificias, secus quam patrimonialia aut aliâs justè acquisite) interdictum est per se negotiari, in pluribus canonibus, quos renovat *Tridentinum sess. 22. c. 1. de reform.* idque sub excommunicatione (ut patet c. 6. *No clerici vel monachi*) etiam ferendæ sententiæ. Ut ex gravitate poenæ, gravitatem culpæ colligant plerique Doctores contra *Caietanum* & quosdam alios existimantes prærequiri monitionem, aut aliâs contemptum vel scandalum. Quia tamen canones loquuntur de exsecræ negotiationem (quod frequentiam denotat) notant Doctores passim, non fore grave, & ex occasione interdum unus vel alter actus negotiationis fiat. Ratio autem præcepti est, quod dare se hujusmodi quæstibus sit indecens tali statui, & avertat à functionibus illum magis seu propriè concernentibus, subintque frequenter periculo variorum peccatorum.

13. *Quæ actiones affines sint iis actibus permisso aut interdicitis.*
Nihilominus prædictos excusat gravis necessitas, puta si aliter sustentari nequeant. Deinde licitè aliqua sine intentione quæstus faciendi empta, postmodum incidente occasione vendunt, etsi cum lucro. Præterea licitum est prædictis emere materiam, ex qua conficiant artefactum, postea vendendum: hoc enim non est negotiari, sed exercere officium, quod & apud veteres Monachos usitatum fuit ac laudatum, ut sibi suisque inde victum compararent. Immo in Paulo Apostolo præcessit exemplum *Act. 18. & 20.* Insuper eis prohibitum non est proprios agros colere, pecora in suis prædiis alere, & ex eorum fructibus, uti & ex pecorum jam saginatorum venditione quæstum facere. Quamvis juxta Doctores communiter illicitè ad id prædia aliena conducant, quod etsi non sit propriè negotiari, tamen inhibetur in c. *Pervenit ex Concilio Carthaginensi l. 1. & c. Placuit ex Concilio Carthaginensi lll. 21. q. 3.* Denique admittunt Doctores licitum esse prædictis negotiari per alias personas, v. g. habendo pecuniam depositam in societate mercatorum; adeoque verba strictè volunt esse intelligenda de negotiantibus per se vel per famulos conductos, sic ut ipsi clericis pondus sollicitudinis incumbat: accedente eo, quod ratio prohibitionis potissima ibi cesset, sollicitudo videlicet avertens ab officio proprio statui.

An possint negotiari per alios.

QUÆSTIO II.

Quo Pretiores vendi possint?

14. *Pretium aliud legitimum, aliud vulgare.*
Hoc habet gradus, scilicet minimum, medium, & maximum, & in finem.
Qualiter de his iudicandum.
SUPPONO Pretium aliud esse legitimum, quod lege seu decreto Principis aut reipublicæ statuitur: aliud vulgare seu naturale, quod sine hujusmodi decreto cõmuni æstimatione populi seu peritorum spectatis circumstantiis constituitur. Inter utrumque hæc est differentia, quod legitimum consistat in indivisibili, vulgare habeat gradus, summum, medium, & infimum; sic ut si medium sit v. g. decem, supremum justum sit undecim cum medio, infimum verò octo cum medio, vel circiter. In quo vix potest aliud certi statui, quam quod spectetur, quid passim fiat, seu quo pretio res aliqua apud partem notabilem emi aut vendi possit. Diversi enim diversimodè eandem rem æstimant etiam in iisdem circumstantiis. Soletque in rebus, quæ majoris sunt momenti, rariusque venduntur, esse plerumque non parva inæqualitas pretiorum. Immo etiam ex diverso vendendi modo diversum sæpè oritur pretium: & in quolibet vendendum, quo pretio res hujusmodi sine dolo seu fraude apud plures emi aut vendi possint seu soleant, puta sive in auctionibus, sive in officinis, sive in grosso seu magna quantitate, sive minutatim.

15. *Merces ultroneæ, seu quæ empta non censetur vilescere, & quod empta non censetur vilescere, & quod empta non censetur vilescere.*
Sic enim merces ultroneæ, seu quarum emptor quaeritur, censentur vilescere, & quod empta non censetur vilescere, & quod empta non censetur vilescere. Idem juxta vulgatum apud plures Doctores Proverbium ad tertiam partem pretii (quod tamen satis generaliter prolatum videtur) præ iis, quæ sunt in manu periti mercatoris. Quo fit, ut in simili eventum à consueto pretio in tali emendi & vendendi modo non receditur, esto recedatur à pretio aliâs communi apud mercatores, & in ordinario eorum vendendi modo, pretium non sit censendum injustum, ut cum *Caietano, Joanne Medina, Soto, Navarro, Covarruvias* tradit *Molina Tr. 2. c. 348.* & alii passim. Quamvis fateatur *Lesius c. 2. d. 4. n. 25. Lugo d. 26. s. 4. n. 44.* & alii, posse ultroneos venditores exigere ordinariæ pretiæ, utpote justum; etsi alioquin non subeant labores & molestias, quas ij, qui sunt ex officio mercatores. Queniammodum & ij, qui vectigal defraudarunt, adeoque expensas illius non sustinuerunt, pretium ordinariæ exigere posse censentur.

16. *In subhastatione seu auctione publica frequenter pretium est multo vilius, infimo, aut carius summo, spectato appetitu & copiâ vel raritate emptorum.*
Unde in tali vendendi modo, seclusâ utrimque fraude, excedi posse usque ad medietatem justæ alioquin pretiæ, v. g. ut quod valet centum ematur quinquaginta, aut vendatur centum quinquaginta, censet *Molina.*